

FONDUL DE ARHIVĂ PERSONAL AL CERCETĂTORULUI NICOLAE ROMANENCO (1906–2000)

Lidia PRISAC

Ion Valer XENOFONTOV

Iulian SALAGOR

Date despre autori găsiți la p. 81

Fondul de arhivă personal al cercetătorului Nicolae Romanenco (1906–2000)

Rezumat. Studiul reprezintă un material de informare a comunității științifice privind structura și conținutul fondului de arhivă personal al cercetătorului Nicolae Romanenco (1906–2000), care a fost atât specialist în științe energetice, cât și un reputat hasdeolog. Nicolae Romanenco a fost preocupat de energia eoliană, oferind o analiză detaliată a regimului eolian din punct de vedere al capacității energetice pentru Moldova. La inițiativa și sub îndrumarea lui, pentru prima dată, au fost efectuate cercetări asupra viței de vie supuse încălzirii electrice, rezultate aplicate, ulterior, la scară largă în RSS Moldovenească. Totodată, Nicolae Romanenco a fost pasionat de istoria literaturii, literatura artistică și de traducerea în limba română a celor mai de seamă opere artistice și social-politice. În ceea ce privește fondul personal Nicolae Romanenco, acesta conține un singur inventar ce include 18 unități de păstrare (u.p.), documentele fiind datate cu anii 1950–1966.

Cuvinte-cheie: Nicolae Romanenco, științe energetice, istoria științei, arhivistică, biografie științifică, Academia de Științe a RSS Moldovenească, RSS Moldovenească.

The Personal Archive of Researcher Nicolae Romanenco (1906–2000)

Abstract. The study represents an information material for the scientific community regarding the structure and content of the personal archive of the researcher Nicolae Romanenco (1906–2000), who was both a specialist in energy sciences and a renowned hasdeologist. Nicolae Romanenco was concerned with wind energy, providing a detailed analysis of the wind regime from the point of view of the energy capacity for Moldova. At his initiative and under his guidance, for the first time, research was carried out on grapevines subjected to electric heating, results that were subsequently applied on a large scale in the Moldavian SSR. At the same time, Nicolae Romanenco was passionate about the history of literature, artistic literature and the translation into Romanian of the most important artistic and socio-political works. As for the personal archive of Nicolae Romanenco, it contains a single inventory that includes 18 storage units (u.p.), the documents being dated from 1950–1966.

Keywords: Nicolae Romanenco, energy science, science history, archivist, scientific biography, Moldavian Academy of Sciences, Moldavian SSR.

Preliminarii. Studiu de față, care este unul de informare a comunității științifice din Republica Moldova, completează suita de articole focusate pe prezentarea patrimoniului arhivistic în domeniul științei. Fondul personal al doctorului în științe energetice Nicolae Romanenco a intrat în posesia Arhivei Științifice Centrale a AȘM în anul 2011. În urma prelucrării științifice și tehnice, Fondul Nicolae Romanenco (sub nr. 62) a fost constituit din 18 unități de păstrare (u.p.), documentele fiind datate cu anii 1950–1966. Fondul include date personale privind viața și activitatea științifică a dr. Nicolae Romanenco, inclusiv realizările științifice ale acestuia. Materialele de arhivă sunt completate cu surse iconografice personale, cu lucrări și diverse documente privind montarea și funcționarea instalațiilor eoliene pe teritoriul RSS Moldovenească.

Repere biografice. Specialist în științe tehnice, istoric literar și hasdeulog, Nicolae Romanenco (26 martie 1906–2000) s-a născut în orașul Eisk-Krasnodar (Imperiul Rus) pe malul Mării Azov, într-o familie înstărită. Mama acestuia a activat în cadrul Școlii Eparhiale de Fete din Chișinău, iar tata – în cadrul Comisiei (Upravei) Zemstvei județului Orhei [1]. În Chișinău, Nicolae Romanenco avea în proprietate două case cumpărate din resursele moștenire de la părinți. În 1922, Nicolae Romanenco a absolvit Liceul Real din Comrat, iar în 1927 – Școala Politehnică din Timișoara. În perioada 1928–1940 a lucrat inginer-electrician la diferite întreprinderi tehnice din București și Ploiești.

Între 1934 și 1940, a fost membru al Partidului Comunist din România, activând în ilegalitate, participând la diseminarea propagandei comuniste. Pentru a nu fi deconspirat, între 1937 și 1940, a purtat familia de Romanescu în loc de Romanenco. În iunie 1940 s-a transferat la Chișinău unde a lucrat la o tipografie, ocupând funcția de traducător de literatură străină. Din 1942 până în 1948 a fost instructor politic, lector, redactor la ziarul Свободный голос (1943), Дивизия Тудор Владимиреску

(1944–1945), director adjunct la ziarul Новый голос (1946–1948), editate de Direcția politică a Armatei Sovietice [2, f. 106-109, 118; 3, f. 34].

În cadrul Bazei/Filialei Moldovenești a AȘ a URSS [4, p. 236-242], Nicolae Romanenco a început să activeze din 1948, în calitate de cercetător științific stagiar (până în 1954). În această calitate a studiat resursele locale de energie alternativă și utilizarea ei în producția agricolă, participând la dezvoltarea unui plan pe termen lung al colhozul din rn. Bulboaca (astăzi Anenii Noi) în cadrul Secției de mecanizare și electrificare în agricultură. Timp de doi ani, a executat și funcția de secretar științific al Filialei Moldovenești. În legătură cu închiderea secției și încetarea lucrărilor de studiere a resurselor energetice locale s-a angajat la Institutul Agricol din Chișinău, Catedra de electrificare în agricultură (1954–1956). Din august 1956, a revenit la Filiala Moldovenească a AȘ a URSS ca șef al Secției energetică [5]. În această perioadă, Nicolae Romanenco a făcut cercetări în domeniul utilizării energiei eoliene în agricultura din RSS Moldovenească și de utilizare a energiei electrice în producția agricolă, prezentând la Chișinău, Kiev și Moscova rapoarte de studiu la diverse sesiuni științifice și conferințe tehnico-științifice [3, f. 26].

Din 1961, după înființarea Academiei de Științe a RSS Moldovenești, Nicolae Romanenco a fost numit secretar științific al Secției de Științe ale Naturii și Tehnice a AȘ a RSSM și cercetător științific stagiar al Secției de cibernetică energetică. Iar în anul 1966 a susținut teza de doctor în științe tehnice cu tema *Bazele calculelor în energia eoliană și folosirea energiei eoliene în condiții de relief accidentat* (Основы ветроэнергетических расчетов и ветроиспользования в условиях пересеченной местности), consultant științific fiind membru corespondent G.V. Cealîi [3, f. 29]. Din 1969 s-a stabilit la Moscova, în calitate de consultant la Uniunea Scriitorilor din URSS și, mai târziu, locțiitor al președintelui Consiliului Unional pentru Literatură din Republica Moldova [6, p. 645; 7, p. 113-114; 8, p. 381-382; 9, p. 199-214].

Activitatea științifică. Nicolae Romanenco începe cercetările sale pornind de la faptul că măcinarea cerealelor la începutul secolului XX era realizată cu ajutorul morilor de vânt, iar cu trecerea timpului acestea au devenit ineficiente. Potrivit datelor de epocă [10], pe teritoriul Basarabiei la începutul anului 1901 existau 6.208 mori de vânt, repartizate pe județe în felul următor: Hotin – 328, Bălți – 299, Soroca – 371, Orhei – 626, Chișinău – 980, Bender – 907, Akkerman – 1 304, Ismail – 1 393. Spre 1921 numărul acestora a scăzut până la 477, fiind înlocuite cu morile cu abur, înlocuite și acestea treptat cu morile mecanice de vânt (instalații eoliene) [11].

Potrivit lui Nicolae Romanenco, funcționarea instalațiilor eoliene pe teritoriul Moldovei sovietice (de fapt, Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească) a început încă în perioada dintre cele două războaie mondiale, la o fermă zootehnică de colhoz din localitatea Vladimirovca, r-nul. Râbnița, instalația fiind utilizată pentru alimentarea fermei cu apă, dar și pentru măcinarea cerealelor [12, f. 2, 29].

Începând cu anul 1950, mai multe colhozuri și sovhozurile din RSSM au început să achiziționeze instalații eoliene, a căror producție a fost reorganizată. În perioada 1950–1959, în fermele zootehnice din raioanele Râbnița, Târnova, Bălți, Cimișlia ș.a. au fost montate cca 350 de instalații eoliene, care permiteau prelucrarea nutrețului și pomparea apei la ferme în mod mecanizat. Ulterior, după electrificarea fermelor, instalațiile eoliene cu pompe de apă cu piston au fost înlocuite cu instalații electrice mai eficiente, fiind dotate cu pompe centrifuge [3, f. 114; 13, p. 1].

Unul din motivele de utilizare proastă a instalațiilor eoliene de către colhozuri era lipsa de personal. Prin Hotărârea din 19 martie 1953, Sovietul de Miniștri al RSSM obliga Ministerul Agriculturii al RSSM să creeze echipe specializate de montaj și reparații la mai multe stații de mașini și tractoare pentru montarea, reparația și punerea în funcțiune a instalațiilor eoliene [14, f. 44].

În contextul instruirii personalului tehnic din sovhozurile și colhozurile RSSM însăși Ni-

colae Romanenco acorda asistență metodologică și practică, participând cu prelegeri publice, întruniri tehnico-științifice și conferințe. Acesta a realizat o serie de lucrări privind cercetarea resurselor energetice locale și electrificarea în agricultură, inclusiv elaborarea unor noi proiecte de instalații electrice de încălzire pentru intensificarea culturii puietilor de legume și tutun [14, f. 29].

În anii 1960 Nicolae Romanenco a efectuat cercetări în domeniul utilizării energiei electrice în domeniul viticulturii, prin elaborarea unei metode de stratificare de altoire a unor soiuri de viță-de-vie prin folosirea încălzirii electrice. Cercetările au fost aplicate în RSS Moldovenească, RSS Ucraineană și RSS Gruzină, inclusiv în afara URSS. Rezultatele cercetărilor au fost distinse cu premii și diplome, certificate de la Expoziția Realizărilor Economiei Naționale (БДНХ) a RSSM și o medalie de argint de la Expoziția Realizărilor Economiei Naționale (БДНХ) a URSS [15, p. 10; 16, p. 3; 17, p. 3-5; 18, p. 5].

Nicolae Romanenco a fost printre primii care a alcătuit și descris un cadastru fiabil al energiei eoliene pentru Moldova și a oferit o analiză detaliată a regimului eolian din punctul de vedere al capacității lui energetice. Explorând potențialul energetic al regimului eolian pentru regiunile Moldovei, Nicolae Romanenco a venit cu recomandări specifice pentru utilizarea energiei eoliene în producția agricolă [19, f. 10].

Activitatea literară. Deși nu a avut studii filologice, Nicolae Romanenco a fost pasionat de istoria literaturii, fiind preocupat de una din temele majore ale culturii românești – valorificarea moștenirii literare și științifice a familiei Hasdeu [8, p. 381-382], chiar dacă personalitatea lui Hasdeu s-a bucurat de atenția cercetătorilor și publiciștilor din Basarabia, inclusiv în perioada interbelică.

Prin studiile sale cu referire la moștenirea lăsată de Hasdeu, Nicolae Romanenco a impulsionat din anii 1950 procesul de cercetare și editare la Chișinău a operei marelui clasic român. Monografia lui Nicolae Romanenco *Bogdan Petriceicu Hasdeu. Viața și opera (1836–1907)*

a apărut la Editura de Stat a Moldovei (1957), într-un tiraj de 5.000 de exemplare, numărând 195 de pagini. Lucrarea cuprinde *O succintă prefață, scriitor, publicist, om de știință și capitoarele: Fragmente biografice* (anii tinereții; perioada ieșeană; avântare în luptă și creație); *Creația artistică* (pentru o literatură norodnică și realistă; lirică și satiră socială; Răzvan și Vidra; Ioan-Vodă cel Cumplit); *Activitatea publicistică* (continuator al tradițiilor pașoptiste; apărătorul intereselor țăranimii; patriot și umanist); *Opera științifică (istoria critică; filologie comparativă; cuvinte din bătrâni; dicționarul limbii istorice și poporane)*, inclusiv *Addenda* (lucrările lui B.P. Hasdeu tipărite în ediții aparte, 1864–1897 [23 de surse]; Ziare și reviste redactate de B.P. Hasdeu [10 titluri]; Literatura folosită [scrierile lui B.P. Hasdeu – Lucrări publicate în timpul vieții și Ediții postume comentate]) [20, p. 64-65]. Varianta în limba rusă Богдан Петричейку Хашдеу a fost mai extinsă și a apărut în anul 1959 [21, p. 454-455].

Pe lângă aceste două monografii, Nicolae Romanenco a mai scris și publicat opt broșuri de popularizare a științei, două articole în culegerea colectivă *Însemnări critice*, peste 30 de articole în reviste științifice și științifico-tehnice, inclusiv cca 10 articole în presa centrală și un articol în Jurnalul Francez. Nicolae Romanenco a participat activ la viața social-politică. A fost implicat în alegerile pentru sovietele locale și Sovietul Suprem, fiind președintele unei organizații primare în cadrul Academiei de Științe a RSSM.

Structura și conținutul Fondului. Oferite spre păstrare Arhivei Științifice Centrale a AȘM în anul 2011, materialele documentare cu referire la viața și activitatea cercetătorului Nicolae Romanenco datate cu anii 1950–1966 au fost incluse în Fondul (62) personal. Documentele au fost repartizate în 18 u.p., care au format un singur inventar.

Lucrările științifice (1950–1966) prezintă:

- teza de doctor în științe tehnice cu tema *Bazele calculelor în energia eoliană și folosirea*

energiei eoliene în condiții de relief accidentat (1966) (Основы ветроэнергетических расчетов и ветроиспользования в условиях пересеченной местности) (1966);

- reeditări ale lucrărilor științifice, articole științifice decupate din mass-media publicate în periodice, printre care: *Utilizarea instalațiilor eoliene în producția din colhozuri* (1950); *Instalațiile eoliene în fermele zootehnice* (1952); *Să folosim mai pe larg motoarele de vânt* (1952); *Folosirea energiei vânturilor în colhozuri* (1952); *Instalații energetice pentru fermele de vite* (1953); *Problema folosirii motoarelor de vânt* (1953); *Energia vântului – în slujba agriculturii* (coaut. P. Clevannîi) (1954); *Instalația eoliană D-12 (Д-12)* (1955); *Utilizarea pe deplin a energiei vântului* (1956).

Desfășurătorul lucrărilor științifice

1. *Bazele calculelor în energia eoliană și folosirea energiei eoliene în condiții de relief accidentat* (Основы ветроэнергетических расчетов и ветроиспользования в условиях пересеченной местности) teza de doctor în științe tehnice, 1966.

2. Caracteristica energetică a regimului eolian al RSS Moldovenești. Raport, 1959.

3. Caracteristica tehnică a aparatului Электромеханический самописец ветра, 1958.

4. Roza-vânturilor pe unele zone ale RSSM, 1945–1956.

5. Histograme de frecvență a vitezei vântului în localitățile Olănești și Cornești. Fotografii ale instalațiilor eoliene instalate (1947–1956).

6. Expediția de verificare a instalațiilor eoliene din RSSM, vara anului 1953.

7. Fișe de înmatriculare a instalațiilor eoliene de tip D-12 la colhozurile și sovhozurile din RSSM, 1953–1956.

8. Instalații eoliene de tip D-12 la fermele zootehnice din RSSM, 1957.

9. Buletin informativ privind schimbul de experiență științifică și tehnică privind instalația eoliană de tipul D-12 (coautor I.A. Șeglov), 1957.

10. Tabelele de producere anuală medie energiei mecanice a instalațiilor eoliene D-12, anii 1950.

11. Schemele de exploatare a sistemelor eoliene, anii 1950.

12. Măsurile de implementare a motoarelor eoliene tipice pentru mecanizarea aprovizionării cu apă a colhozurilor din RSSM, 1950–1957.

13. Expediția de verificare a stării de utilizare a motoarelor eoliene în colhozurile din RSSM, 1958.

14. Raport privind planul de lucru pentru punerea în funcțiune a instalației eoliene D-12 (coautor I.A. Șeglov), 1958.

15. Instalații eoliene de tip D-12 la colhozurile și sovhozurile din RSSM (coautor I.A. Șeglov), 1957–1958.

16. Articolele cercetătorului științific N.N. Romanenco publicate în ediții periodice, 1950–1956.

17. Recenzii și sugestii la lucrările științifice ale lui N.N. Romanenco și articolele lui privind lucrările altor persoane, anii 1960.

18. Colecții de fotografii (120 u.p.).

Concluzii. În urma studierii materialelor depozitate în Fondul personal al cercetătorului Nicolae Romanenco putem conchide faptul că acesta prezintă indubitabil valoare științifică. Mai mult, în baza documentelor stocate poate fi refăcută istoria morilor de vânt amplasate pe teritoriul Basarabiei, dar și evoluția acestora în altă formă și anume în urma montării instalațiilor eoliene din perioada sovietică. Totodată, trebuie să menționăm faptul că deși hasdeologul Nicolae Romanenco a fost preocupat, în timpul său liber, de istoria literaturii române, fondul personal nu atestă materiale care ar confirma acest lucru, cu excepția notificărilor decupate din mass-media perioadei sovietice.

Note și referințe bibliografice:

1. Construit la sfârșitul secolului XIX, la îndemnul președintelui Zemstvei Orhei, Alexandru Cotruță, în cadrul edificiului s-a votat la 25 martie 1918 Moțiunea de Unire a Basarabiei cu România. După 1919, sediul a găzduit Prefectura și Tribunalul județului Orhei (Coarccea, V.; Calcea, A. *Orhei – vatră de istorie și civilizație*. Chișinău: Tipogr. Reclama, 2018, p. 409-410).

2. Arhiva Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei (infra: AȘCAȘM), F. 1, inv. 3, d. 3524,

f. 3, 106-109, 112, 118.

3. AȘCAȘM, F. 62, inv. 1, d. 1, f. 1-2, 26, 29, 34, 96, 97, 98, 114, 114a.

4. Xenofontov, Ion Valer. *Constituirea Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS (1949–1950)*. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Seria „Științe umanistice”, nr. 10 (110), 2017, p. 236-242.

5. Secția de Mecanizare și Electrificare în agricultură din cadrul Filialei Moldovenești a fost reorganizată în 1956, în Secția Energetică.

6. Ciocanu, V. *Romanenco, Nicolae*. În: *Dicționarul general al literaturii române*. București: Univers Enciclopedic, 2006, p. 645.

7. Perju, Elena. *Nicolae Romanenco (1906–2000)*. În: *Calendar Național 2006*, Chișinău, BNRM, 2006, p. 113-114.

8. Zbârciog, Vlad. *Romanenco, Nicolae*. În: *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia (1812–2006)*, Chișinău: Prut Internațional, 2007, p. 381-382.

9. Matei, Valeriu. *Bătălia pentru legiferarea limbii române și a alfabetului latin în Basarabia (1986–1989)*. În: *Revista de Istorie și Teorie Literară*, anul XVII (serie nouă), ianuarie–decembrie 2023, p. 199-214.

10. Обзор Бессарабской губернии за 1901 год (Прилож. ко всеподдан. отчету Бессарабского губернатора), Кишинев, Бессараб. губ. стат. ком., 1902, 116 с.

11. În programul PCUS, adoptat de Congresul al XXI-lea, se vorbea despre necesitatea utilizării eficiente a resurselor naturale ca una dintre condițiile pentru realizarea principalei sarcini economice de creare a bazei materiale și tehnice a comunismului. Resursele naturale includeau și resursele de energie regenerabilă precum energia eoliană, energia curenților de aer și energia hidroenergetică, pe care orice teritoriu le are într-o măsură mai mare sau mai mică. Energia alternativă era utilizată într-o foarte mică măsură. Atenția principală continua să fie acordată resurselor naturale de combustibil de petrol, gaze combustibile și cărbune. Dar rezervele se epuizau treptat, iar utilizarea lor pe scară largă în scopuri energetice, într-un fel sau altul, poluau atmosfera. În plus, acești combustibili naturali erau din ce în ce mai solicitați pentru industria chimică. Prin urmare, sursele de energie regenerabile, practic inepuizabile (apă, soare și vânt) în perioada sovietică prezentau la acel moment interes teoretico-științific, mai puțin practic. Problemele de utilizare a energiei eoliene pe scară largă în economică națională au început să fie studiate sistematic atât în URSS, cât și în multe alte țări. Instalațiile eoliene aveau o importanță deosebită în zonele care nu aveau suficiente resurse energetice, printre care intra și RSS Moldovenească (AȘCAȘM, F. 62, inv. 1, d. 13, f. 1-2, 96-97).

12. AȘCAȘM, F. 62, inv. 1, d. 13, f. 2, 29.

13. Романенко, Н. Фолосиря енежией вын-
турилор ын колхозурь. În: Цэранул Советик, Ки-
шинэу, № 17 (814), 7 februarie 1952, p. 1.

14. AȘCAȘM, F. 62, inv. 1, d. 6, f. 26, 29, 44.

15. Postolati, V. *Institutul de Energetică: Rezulta-
tele științifice principale pe perioada 1955–2006*. Chiș-
nău: Tipogr. AȘM, 2006.

16. Романенко, Н.Н.; Тихвинский, И.Н. *Елек-
тростатификаря буташилор де вицэ де вие алто-
ицъ*. Кишинэу: Едитура де Партид а Комитетулуй
Чентрал ал ПК ал Молдовей, 1966.

17. Романенко, Н.Н.; Тихвинский, И.Н. *Фор-
царя вицелор алтоите прин ынкэлзире електрикэ*.
Кишинэу: Картя Молдовеняскэ, 1968.

18. Чалый, Г.В. *ОЭК отдел энергетической ки-
бернетики*. Кишинев: Тимпул, 1984.

19. AȘCAȘM, F. 62, inv. 1, d. 17, f. 10.

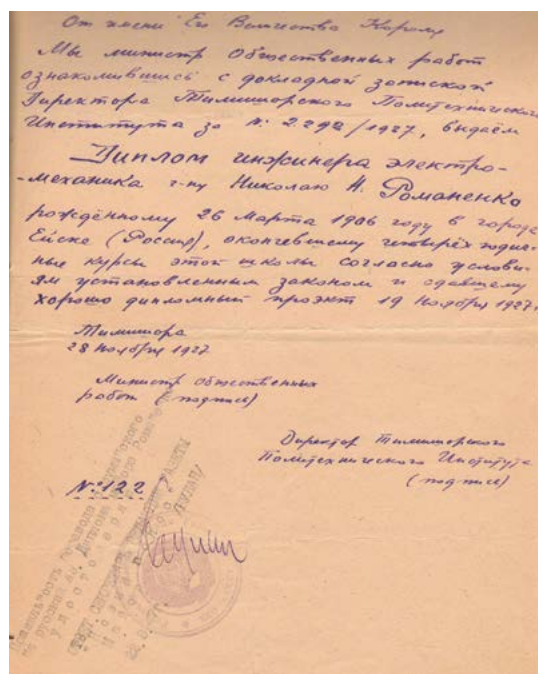
20. Korolevski, S. *Hasdeu și opera sa în cercetările
de la Chișinău*. În: *Philologia*. Revistă științifică a Insti-
tutului de Filologie Română „B.P. Hasdeu”, Chișinău,
nr. LXIII, 2021, p. 64-65. Disponibil la: <https://philologia.usm.md/index.php/journal/article/view/153/215>
(accesat: 09.04.2025).

21. Nazar, V. *Romanenco, Nicolae*. În: *Dicționarul
scriitorilor români din Basarabia: 1812–2010*. Ediția a
II-a revăzută și completată. Chișinău: Prut Internațio-
nal, 2010, p. 454-455.

22. AȘCAȘM, F. 62, inv. 1, d. 5, f. 7, 8, 9, 11, 12, 29.

Cercetătorul Nicolae Romanenco (1906–2000)
[2, f. 3].

Copia în limba rusă a Diplomei de licență (susținută
cu calificativul „Bine”) obținută la Școala Politehnică
din Timișoara, România, 1927 [2, f. 112].

Moară de vânt utilizată pentru măcinarea cerealelor,
localitatea Cernoleuca, r-nul. Dondușeni, anii 1950
[3, f. 98].

Mori de vânt, localitatea Baurci, r-nul. Ceadir Lunga,
anii 1950 [3, f. 98].

Instalația eoliană VD-8 utilizată pentru alimentarea cu apă a fermei zootehnice din s. Vladimirovca, r-nul. Râbnița, 1937 [22, f. 29].

Instalația eoliană 2 UNDIM-D-10 la ferma de vite din s. Plopi, r-nul. Dondușeni, 1952 [3, f. 114a].

Fixarea instalației eoliene TV-8 la ferma de vite din s. Nișcani, r-nul. Călărași, 13 august 1953 [22, f. 9].

Instalația eoliană D-12 la ferma de vite din Comrat, 1956 [22, f. 11].

Instalația eoliană TV-5 la ferma de vite din s. Cor-estăuți, r-nul. Ocnița, 1952 [14, f. 26].

Instalația eoliană D-12 la ferma de vite din s. Horești, r-nul. Ialoveni, 1956 [22, f. 11].

Grup de participanți la un seminar, primul rând al doilea din stânga Nicolae Romanenco, anii 1950 [22, f. 7].

Asamblarea unei instalații eoliene de către un grup de muncitori, anii 1950 [22, f. 8].

Cercetătorul Nicolae Romanenco (primul din stânga), în laborator, 1956 [22, f. 12].

Lidia PRISAC, doctor în istorie, cerc. științific coordonator, șefa Arhivei Științifice Centrale a AȘM aflată în subordinea Universității de Stat din Moldova. Preocupările științifice: ansamblul istoriei moderne și contemporane cu focalizare pe spațiul pruto-nistrean, relații interetnice, minorități naționale/etnice, problema transnistreană, istoria armenilor, refugiați, istoria medicinei, mentalități, identitate/alteritate, cotidian, studii de istorie orală, cercetări enciclopedice etc. Cele mai recente volume: *Istoria contemporană. Dicționar enciclopedic*, Chișinău: Editura USM, 2023 (coautor); *Arhitectura relațiilor interetnice în spațiul ex-sovietic: Republica Moldova (1991–2014)*, Iași: Lumen, 2015 etc.

Ion Valer XENOFONTOV, doctor în istorie (2006), conf. univ., cerc. științific coordonator la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova. Preocupările științifice: istoria războiului sovieto-afghan, istorie militară, istoria medicinei, mentalități, istorie urbană, studii de istorie orală, cercetări enciclopedice. Cele mai recente volume: *Az Afgānizštāni hāborū (1989–1989)*/ Fordította: Bandi István, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2023; *Istoria contemporană. Dicționar enciclopedic*, Chișinău, Editura USM, 2023 (coautor); *Profesorul Vladimir Potlog (1927–2022): Povestea vieții. Studiu de istorie orală*, Chișinău: Lexon-Prim, 2022, (coautor); *Războiul sovieto-afghan (1979–1989). Studiu de istorie orală. Percepții. Documente*. Ediția a doua, revăzută și adăugită, Iași: Ed. Lumen, 2020 etc.

Julian SALAGOR, doctorand în cadrul Școlii Doctorale Științe Umanistice și ale Educației, cercetător științific, arhivist și restaurator în cadrul Arhivei Științifice Centrale a AȘM aflată în subordinea Universității de Stat din Moldova. Preocupările științifice: istoria științei, arhivistică, biografii științifice. A publicat 8 articole și studii științifice, dintre care cele mai recente: *Fondul de arhivă personal al istoricului Ion Jarcuțchi*. În: *Akadosmos*. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă, nr. 4 (71), 2023, p. 121-128 (coautor) etc.

Citation: Prisac, L.; Xenofontov, I.V.; Salagor, I. The personal archive of researcher Nicolae Romanenco (1906–2000). In: *Dialogica*. Cultural Studies and Literature Scientific Journal, 2025, nr. 3, p. 74-81. <https://doi.org/10.59295/DIA.2025.3.09>

Publisher's Note: *Dialogica* stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright:© 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).